

reeds opmerkte in antwoord op zijn artikelje: „Drie nuchtere feiten“. Doet hij dat niet, dan heeft het geen den minsten zin, op de bezorgde vraag van „Credo“ te antwoorden. Misschien is Prof. Hepp mijn antwoord op zijn artikelje: „Drie nuchtere feiten“ heelemaal vergeten, in welk geval ik hem nog even mededeel, dat hij het vinden kan in ons nummer van 4 Maart 1938.

Het verbond verbreekbaar?

Reeds eerder citeerden we uit „Enschedésche Kerkbode“ een artikel van Ds H. Meulink contra Dr J. Thijs. In het nummer van 25 Juni spreekt Ds Meulink over Jer. 31:31 en zegt:

Dit woord uit Jeremia 31:31 wordt aangehaald in de Hebreëuwse brief 8:10, waar gezegd wordt dat de belofte uit Jeremia vervuld is.

Daarop bouwt Dr J. Thijs nu de bewering: het O. Testamentisch Verbond was verbreekbaar, het N.T. niet.

In het O.T. was ook maar de verschijning, in het N.T. het wezen des verbonds. Die verschijning was dus onwezenlijk, niet de openbaring van het eigenlijke wezen, en in het N.T. het wezen des verbonds waartoe dan alleen de uitverkorenen behooren.

Ik acht die tegenstelling niet Schriftuurlijk. Wij hebben tot nu toe altijd geleerd in wezen hetzelfde verbond, dezelfde Middelaar en dezelfde heilsgoederen; alleen verschil van inzicht, want zij leefden onder de schaduwen en wij in het licht der vervulde beloften.

Ook Calvijn maakt die tegenstelling niet.

De Kanttekening zegt: van welke de vaders wel de belofte hadden ontvangen, maar de volheid van dien is ons door Christus geopenbaard.

Calvijn zegt: het schijnt alsof de Apostel hier ontkenen zou, dat de vaders door de genade des Heiligen Geestes, die hen innerlijk leidde, werden bijgestaan en alsof zij niet de vergeving der zonden ervaren — het mag niet geloofd worden, dat God ook in de oudheid de Wet in het hart der Zijnen had geschreven en hun de zonden vergeven had.

Maar wat was deze aanvankelijke ervaring van genade in vergelijking met de volheid onder de heerschappij van Christus?

Dit is overeenkomstig de exegese die wij altijd hadden over de Messiaanse profetieën.

Vervolgens wijst Ds Meulink op het profetisch perspectief, om daarna te besluiten met deze woorden:

Wij zien in de Schrift dus hoe de geschiedenis van het O.T. wat het houden en verbreken van het verbond aangaat in het N.T. doorgaat.

Het verbond dus één in O.- en N.T. Besnijdenis teken des verbonds, doop teken des verbonds.

Alle besnedenen waren bondelingen, maar vele bondelingen braken dat verbond en gingen verloren.

Alle gedoopten zijn bondelingen, maar sommige bondelingen braken dat verbond en gaan verloren.

Het O.T. eischte innerlijk aanvaarden en leven met heel hun bestaan uit het verbond, en niemand kan dat, dan door den Heiligen Geest, Die ook toen de wet in het binnenste schrijven moest.

Het N.T. eischte innerlijk aanvaarden en leven met heel hun bestaan uit het verbond en niemand kan dat, dan door den Heiligen Geest, Die de wet des verbonds in het binnenste schrijven moet.

Nu echter is er een rijkere werking des Geestes en ons inzicht is rijker en heeft het oude bondsvolk als volk met God gebroken, het volk Gods der nieuwe beoelinge breekt als volk nimmer met God.

Het kerkrechtelijk debat.

Ds J. H. Rietberg schrijft in „De Wachter“:

De praktijk der vaders vertoont meermalen afwijkingen, waarvan wij zeggen: zoo moet het in ieder geval niet.

Terwijl het beroep op Voetius ook niet afdoende mag geacht worden. Indien we dit niet reeds wisten, heeft de geschiedenis sinds 1923 ons dit wel geleerd. Wij lezen op het oogenblik bij Voetius andere dingen dan wij vóór 1923 bij hem lezen. Terwijl het nog niet uitgemaakt is of wij hem op het oogenblik goed lezen.

Bovendien zijn onze kerken niet gebonden aan de particuliere opvatting van Voetius of van welken hooggeschatte godgeleerde ook. Er mag niet gepoogd worden onze kerken in een bepaalde richting te sturen met een beroep op Voetius of wie dan ook. Onze kerken zelf moeten uitspreken hoe de kerkorde verstaan moet worden; zij zijn alleen aan haar eigen uitspraak gebonden.

Even later:

Vooraf hetgeen Prof. Greijdanus schrijft is van bijzonder belang. Hij geeft weer de beschouwingen van Voetius over het wezen der meerdere kerkelijke vergaderingen. Waarbij hij nagaat of Voetius zich wel steeds aan zijn eigen principieele uitspraken houdt. Hierbij blijkt dan hoe Voetius soms met zichzelf in strijd komt.

Wie met Prof. Greijdanus hierover wil polemiseren, moet dit niet uit het oog verliezen.

Uit de polemiek van sommigen blijkt wel eens, dat men Prof. Greijdanus te vluchtig gelezen heeft en daardoor niet juist weergeeft.

Wij kunnen alleen verder komen door een rustige polemiek, die werkelijk op de zaken ingaat, er niet langs heen praalt, ook niet iemand in de schoenen schuift, wat hij heelemaal niet geschreven heeft, maar de argumenten overweegt en behandelt.

Tenslotte:

Wij moeten uit de Heilige Schrift weten welk gezag de meerdere vergaderingen hebben en hoe ver dit gezag zich uitstrekt. Het moet ons duidelijk zijn of een meerdere vergadering recht heeft in te grijpen in het leven der plaatselijke kerken met voorbijgang van den kerkeraad.

Niet het beroep op Voetius beslist, maar alleen het beroep op Gods Woord. Wij mogen ons niet binden

aan particuliere meeningen, door welke bekwame mannen deze ook worden voorgedragen.

Wanneer bij een nauwkeurig onderzoek van de Heilige Schrift zou blijken, dat in onze kerkorde fouten staan, zodat een bepaalde opvatting niet deugt, dan moet hierin verandering worden aangebracht.

Ons kerkrecht mag niets anders zijn dan wat de Heilige Schrift ons leert.

De Remonstranten en het asyrecht.

De Remonstrantsche Broederschap heeft onlangs in Amsterdam haar jaarlijksche algemeene vergadering gehouden. Met bijna algemeene stemmen is, gelijk wij in „Opbouw“ lezen, een voorstel aangenomen, dat door de „gemeente Arnhem“ was ingediend. Het luidt aldus:

„De Broederschap der Remonstranten;

kennis genomen hebbende van de circulaire van den minister van Justitie aan de procureurs-generaal bij de gerechtshoven e. a., d. d. 7 Mei 1938, inzake het vluchtelingenverdrag;

zich stellend op den grondslag van het evangelie, waarin de Broederschap zich geworteld weet, zich richtend naar het in de beginselverklaring der Broederschap genoemde beginsel van vrijheid en verdraagsaamheid, overwegende, dat de in Nederland bestaande traditie, om buitenlanders, die op grond van hun overtuiging uit hun land uitwijken, asyl te verleen, rust zoowel op de in het Christendom belichaamde begrippen van recht en wenschelijkheid, als op den in ons volk sedert eeuwen levenden geest van vrijheid en verdraagsaamheid;

stelt — hoewel volkomen beseffende het gewicht der moeilijkheden, waarvoor de regeering zich in de huidige omstandigheden ziet geplaatst — met bezorgdheid vast, dat in de genoemde circulaire met deze diepgewortelde, geestelijke traditie wordt gebroken, en wel door een generaliseerenden maatregel, waarvoor oeconomische en materiele gronden worden aangevoerd, op een wijze, die iedere overtuigingskracht mist;

en besluit deze uitspraak ter kennis van de regeering te brengen“.

Het komt ons voor, dat het beroep op de traditie hier niet veel beteekent. De toestanden zijn geheel veranderd. Er zijn „buitenlanders“, die door internationale organisaties boven elk oud of nieuw vaderland te stellen, ook een eventueel nieuw vaderland bij voorbaat willen voeren naar een toestand, dien het zelf niet begeert, en die daarin propaganda zullen willen maken voor een beschouwing, welke maar al te veel gelijkt op de andere, waarvan zij het slachtoffer werden in het land dat hen uitgeworpen heeft.

Men speelt hier lichtelijk met vuur, in zulke petitieën, als van de Remonstranten. Wij voor ons zijn ook in dezen contra-remonstranten.

K. S.

BOEKBESPREKING

Briefwisseling tusschen Willem de Clercq en Isaac da Costa. Bloemlezing uit onuitgegeven brieven, berustende in het Reveil-archief te Amsterdam, samengesteld en ingeleid door M. Elisabeth Kluit.

Bosch en Keuning N.V. — Baarn.

Dit boekje verscheen in de Libellenserie en had in deze reeks, waarbij veel is, dat ons schade schijnt te doen aan de zaak van christendom en kerk, één van de beste kunnen worden, gezien het onderwerp. De brieven van belangrijke figuren zijn steeds bijzonder leerzaam. Hier echter is naast veel goeds toch ook wel wat teleurstelt, want de keus der geciteerde fragmenten schijnt ons te weinig zakelijk en teveel aphoristisch. Bovendien bewijzen de opschriften hier en daar, dat de samensteller niet sterk leeft in den geest van Da Costa en De Clercq en teveel georiënteerd is naar den geest van de Libellen-serie, die m.i. te weinig profetisch is, en te veel het systeem volgt van: „even tijd voor...“ (de dingen, die het onbewegelijke en eeuwige koninkrijk betreffen). M.i. wrekt zich in dit boekje het systeem zelf van deze serie; want indien de brieven in hun geheel waren uitgegeven zou er veel mee te bereiken zijn geweest voor den geschiedenis-vorscher. Thans heeft deze aan dit geschrift niet veel voor zijn eigenlijke werk; hoogstens kan het hem hier en daar instigeeren tot verder onderzoek; en voorts houdt het wel ons allen bezig, maar dan zonder verdieping.

K. S.

Joh. van Hulzen: „Vorstin van Neerlands harten“.

J. N. Voorhoeve — Den Haag, 1938.

Dit boek (125 blz.) is in aardigen band ons door de Fa Voorhoeve ter aankondiging toegezonden. Het is voorzien van teekeningen van Nora Schnitzler. De lezer begrijpt reeds, dat het geschrift verschenen is om bij het a.s. regeeringsjubileum van Koningin Wilhelmina op tijd zijn dienst te kunnen doen. Het is een boek met eenigszins tweeslachtig karakter, wijl het enerzijds zijn kracht zoekt in het persoonlijke en anderzijds in het zakelijke. Een enkelen keer is het ook wat kort in zijn teekening van bepaalde situaties, h.v. wanneer in de herinnering aan het „November-alarm“ van 1918 sprake is van den „onbekenden soldaat“, die te Amsterdam de beken van de cavallerie-kazerne sloot en niet in de lucht, maar recht vooruit schoot en dan ook rank schoot, met het gevolg, dat „de Mirabeau der proletaren onlekker werd en een glas water vroeg om bij te komen en naar huis te gaan“. Over het algemeen geeft het boek op populaire wijze een aaneengesloten verhaal, waarbij de voornaamste gebeurtenissen van de laatste 40 jaren worden geteekend of aangeduid. Niet altijd kunnen wij het eens zijn met de manier waarop de eerbied voor het gezag hier schijnt te worden vereen-

zelve met critiekloos „respect“ voor de personen der vorstelijke familie. Wat op blz. 121—122 wordt gezegd over het oud-calvinistische deel van ons volk is onjuist in de problemstelling en beneden pell in de „toepassing“. Dit zeggen we rustig, ook al zijn we geen Kerstenianen. In deze passages, die nog wel het boek besluiten, vernemen we (onthologisch) „Holland op zijn smalst“; het getheologiseer van blz. 123 is onrijp, en bederft het boekje voor een deel. Jammer, dat er maar weinig schrijvers zijn, die in jubileumstijden de breedheid kunnen verbinden met behoorlijken diepgang. Sterker staat wie op dit jubileum niet den persoon, maar het ambt op den voorgrond schuift; hij zal ook beteren titel kunnen bedenken dan hier gevonden is.

K. S.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Linschoten: Cand. P. Rullmann, hulppred. te Utrecht.

Aangenomen naar:

Stiens: Cand. D. J. Scholten te Zutphen.

Intrede te:

Utrecht (voor den arbeid als Legerpredikant): B. Ramaker. Tekst: 2 Cor. 2:14.

Afscheid van:

Kampen: H. H. Schoemakers. Tekst: Hebr. 12:28 (27 Juni). Oldebroek: J. Bosch. Tekst: Ef. 3:20 en 21.

De H. W. Kroeze.

Da H. W. Kroeze, die voor de Geref. Kerk van Den Haag-West werkt op Curaçao, is 24 Juni per a.s. „Costa Rica“ van Amsterdam naar zijn arbeidsveld teruggekeerd.

„GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND.“

Beroepen te:

Oudemirdum: Candel. L. Th. A. van der Marel te Amsterdam.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Alphen a. d. Rijn: P. de Smit te Utrecht.

Den Haag-Centrum (vac.-L. H. v. d. Meiden): W. Kremer te Leeuwarden.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Bedankt door:

Rijssen: R. Kok te Veenendaal.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Leemle: Cand. H. Berkhof te Amsterdam-Noord.

Noordhorn: J. Sybrandy te Exmorra.

Ophemert: A. W. Lazonder te Westmaas.

Rotterdam-Vreewijk (toez.): C. M. Krijger te Beverwijk.

Varseveld: E. Jansen Schoonhoven te Lichtenvoorde.

Aangenomen naar:

Kantens: Cand. G. Winters, hulppred. te Eenum.

Vianen: J. J. H. v. d. Ree te Mijnsheerenland.

Bedankt door:

Swaowoud: P. Zijlstra te Noorderloos.

Vianen: A. J. van Rennes te Strijen.

Zwanmerdam: J. J. H. v. d. Ree te Mijnsheerenland.

Intrede te:

Elst: F. H. Plooi. Tekst: Filipp. 3:20.

Eppenhuisen en Zandweer: Cand. E. Saraber. Tekst: 2 Cor. 5:17.

Mastenbroek: J. H. Kuipers. Tekst: Hand. 8:35.

Afscheid van:

Birdaard: L. J. R. Kalmijn. Tekst: Hand. 20:20 en 21.

HILVERSUM

Rookt U een fijne Sigaar?
Of prefereert U een pijp?

Dan kunt U terecht bij

Sigarenmagazijn
„The Oldsmoker“

Kerkstraat 8 - Hilversum

WEET U

dat er een „Ver. van Organisten bij de Geref. Kerken“ bestaat, die o.a. ook onze Kerken van advies dient bij orgelbouw, -restauratie of 't benoemen van organisten?

KENT U

„Organist en Eredienst“, het maandblad, door deze vereniging uitgegeven, bevattende verschillende leerzame artikelen betreffende kerkzang, orgelspel enz., bovendien van tijd tot tijd voorzien van een muziekbijlage?

ZOUDT U

dat blad ook niet willen lezen? Het wordt U gratis toegezonden indien U donateur (min. f 2.50 p. j.) of begunstiger (min. f 1.50 p. j.) van deze vereniging wordt.

Aanmelding en gratis proefnummers bij den Ien Secretaris: R. HUIZENGA, Bolderdijklaan 79, Rijswijk (Z.-H.).

Medred.
Heen
dijk,
Holw
Dr J
Rott
Dr C
Wolv
hove

Alle
Prof.

INHOUD:
de Schrift
3:13.) —
Rechtspers
prediking
F.Q.I. H
woord aan
digheid de
geloof de
„isolment“
Literatuur
Amerika:
Synode in
onze kerke
nieuwe.

Wij ein
king, dat
staan in
en blijft.
even van
staan. He
richting e
in het mi
deed geld
namen ve
en Kuene
is eigenlij
van alle
traditie u
bij den ge
mee overe
op den g
these zoel
Evangelie
Men gevo
verzanden
en de mo
looze lev
komen m
begonnen
stelsels, d
voor de
vrijheid v
men als d
waardeer
ontstond l
terministi
een meer
bij alle v
zelfde ste
Geweldi
danks al
mislukkin
levenswa
den mode
van dal C
getrokken
werd de
het nihil
Godsmaan
den, laat
wonen on
haar gelo
andere d
met haar
aspiratie
uitgang.“
Maar o

1) Aange
Reformatie
2) Evener